

Od: Denis Miklavčič

Poslano: Nedelja, 14. februar 2016, 12:16

Za: dragan.matic@dz-rs.si

Kp: gp@dz-rs.si; gp.mk@gov.si

Zadeva: spremembe ZUJIK

Pomembnost: Visoka

Spoštovani dr. Dragan Matič, predsednik Odbora za kulturo DZ

Z obžalovanjem spremljamo postopek sprejemanja predlaganih sprememb krovnega zakona za kulturo ZUJIK, ki se že odločno predolgo vleče. Zato vas pozivamo, da podprete predlagane spremembe ZUJIKa.

Samozaposleni v kulturi so končno pričakali prvi korak Ministrstva za kulturo v smeri odprave njihove diskriminacije na trgu dela. Odpraviti namreč želimo brezpravni položaj samozaposlenih v kulturi in tudi vse posebne parcialne rešitve, ki sedaj krpajo pomanjkljivosti v sistemu. Želimo si enakopravno obravnavo tako na strani pravic kot obveznosti. Želimo plačevati svoje obveznosti in davke državi, tako kot drugi delavci, na podlagi poštenega in enakovrednega plačila našega dela. Ne želimo privilegijev, še manj pa poniževanja in razvrednotenja našega dela.

Po spremembi statusa leta 1994, ko so takratni samostojni delavci na področju kulture izgubili status delavca in postali delodajalci sami sebi, se je razkorak z primerljivimi zaposlenimi še povečal in povzročil še večjo diskriminacijo samozaposlenih, ki so pogosto prisiljeni v socialni dumping. Tako Slovenija izgublja ključni kreativni potencial, kar je posledica slabega in diskriminatornega socialnega položaja samozaposlenih v kulturi. Takšen položaj ne omogoča normalne regeneracije delovnih in ustvarjalnih sposobnosti svobodnjakov, onemogoča sledenje stroki, odriva ustvarjalce na socialni rob in spodbuja socialni dumping.

Medtem so pri nas bili svobodnjaki prisiljeni v še eno preživitveno strategijo. Tisti, bolj podjetni in iznajdljivi, so namreč pričeli ustanavljati nevladne organizacije, zavode in druge oblike organizacij, preko katerih so lažje kandidirali za sredstva za izvajanje svojega programa. Vendar so sedaj sami pričeli najemati druge svobodnjake. Tako smo prišli do neke vrste dvoživk, ki so po eni strani samozaposleni, po drugi pa ustanovitelji, lastniki ali direktorji organizacij in kot taki naročniki ali delodajalci svobodnjakom. Znašli so se v položaju, ko morajo z omejenimi sredstvi realizirati svoje programe, vizije in ambicije. In prav tako kot povsod drugje, bodisi v javnem ali zasebnem sektorju, gradbeništvu ali gostinstvu, je najlažje prihraniti na račun brezpravnega posameznika, ki pristane na vse, da le ima delo (ne službe), da zasluži za golo preživetje in vsaj minimalno socialno vključenost. Zato postajamo Slovenci kot narod čedalje bolj pohabljeni, saj smo najbolj uspešno načeli tisto vezno tkivo naroda, ki se mu reče kultura.

Ne moremo pristati na tezo, da odprava diskriminacije ni mogoča zaradi strahu pred povečanjem proračunskih sredstev ali grožnje s propadom zasebnih poslovnih subjektov, saj poslovanje z negativnim izidom, temelječe na izkoriščanju ustvarjalcev in druge delovne sile ni ne smiselno ne etično in ne moralno. Zato morajo predvsem zasebni poslovni subjekti poskrbeti, da so njihovi produkti ustrezno ovrednoteni na trgu, na katerega morajo vstopiti (mednarodni trg) ali ga razviti.

Tudi ob odpravi suženjstva je marsikatera plantaža propadla, kot sem dejal že na seji Nacionalnega sveta za kulturo.

Za ilustracijo še nekaj števil:

- povprečna letna bruto plača v javnem sektorju za leto 2012 je bila 21.444 € (izobrazbena struktura samozaposlenih v kulturi je primerljiva z javnim sektorjem),
- povprečni letni bruto prihodek samozaposlenega v kulturi za leto 2012 je bil 12.513 €,
- skoraj 90 % samozaposlenih v kulturi je zaslužiilo manj kot letno plačo zaposlenega v javnem sektorju,
- 45,5 % samozaposlenih v kulturi je zaslužiilo manj kot 10.000 € letno,
- 65,5 % samozaposlenih v kulturi je zaslužiilo manj kot povprečje samozaposlenih.

Če bi pogledali neto primerjavo bi bila slika še nekoliko slabša, saj nosi samozaposleni vse stroške, ki jih sicer nosi delodajalec (prevoz na delo, prehrana, bolniške, poslovna infrastruktura, izobraževanje, literatura ipd).

Zato je Delovna skupina za trajni dialog s samozaposlenimi v kulturi oblikovala cilje in usmeritve za pripravo nove zakonodaje na področju kulture tako, da upošteva, da samozaposleni v kulturi ne zaposlujejo nikogar, torej jih ni mogoče šteti za delodajalce. Samozaposleni v kulturi nastopajo tako na trgu dela kot na trgu storitev,

kar mora zakonodaja prepoznati. Zaradi potrebe po pretoku ustvarjalnega potenciala v celotnem slovenskem kulturnem prostoru, dostopnosti kulturnih vsebin, ekonomike kulturne produkcije in učinkov kulturnih produktov, je Delovna skupina predlagala Ministrstvu za kulturo, da mora nova zakonodaja tistim samozaposlenim, ki nastopajo na trgu dela:

- zagotoviti človekove in delavske pravice,
- preprečiti vsako diskriminacijo in nelojalno konkurenco,
- zagotoviti primerljivi socialni in gmotni položaj s primerljivimi zaposlenimi po pogodbah o zaposlitvi v javnem sektorju upoštevajoč stroške samozaposlitve,
- v primeru zaposlitve (zlasti v javnem sektorju) zagotoviti priznanje delovne dobe, delovnih izkušenj, dosežkov, nagrad in priznanj ter tudi neformalno pridobljenega znanja,
- zagotoviti ustrezno nadomestilo prihodka v primeru bolniške nezmožnosti za delo od prvega dne take nezmožnosti,
- zagotoviti ustrezno nadomestilo prihodka v obdobjih brezposelnosti brez izgube statusa,
- zagotoviti ustrezna obdobja počitka med delom in na letni ravni za regeneracijo delovnih sposobnosti,
- zagotoviti ustrezno obravnavo osebnega dohodka,
- zagotoviti pravico samozaposlenih do urejanja vprašanj njihovega socialnega položaja s socialnim dialogom,
- zagotoviti pravno varstvo samozaposlenega v primeru kršitev in ugotovitev elementov delovnega razmerja.

Pri tem je potrebno upoštevati, da samozaposleni nastopa na trgu dela takrat ko:

- so delo ali izidi dela sestavni del delovnega procesa ali izida proizvodnega procesa ali osnovne dejavnosti uporabnika,
- se delo opravlja za plačilo v razmerju do organizacije ali uporabnika, ki izide dela vključuje v izdelek ali storitev, katero prodaja na trgu ali končnemu uporabniku, samozaposleni izvajalec pa nima neposrednega vpliva na oblikovanje tržne cene izdelka oziroma storitve.
- Predlagane smernice se smiselno uporabijo tudi za samostojne novinarje.

(vir: zapisnik 5. seje delovne skupine, dostopen na spletu 11.12.2013 na naslovu:

http://www.mk.gov.si/si/o_ministrstvu/strokovne_komisije_sveti_sklad/dialoske_skupine/delovna_skupina_za_obravnavo_vprasanj_povezanih_s_statusom_samozaposlenih_v_kulturi/zapisniki_sej/)

Predlagani cilji in usmeritve naj bi postopoma pripeljali do tega, da bi ustvarjalci v kulturi soodločali o svoji usodi in si s svojim delom zagotavljali človeka vredno življenje, ne da bi jim bilo potrebno prositi miloščine politikov (to je drobtinice iz davkoplačevalskega kolača). Z ustreznim in poštenim plačilom za svoje delo bodo tudi svobodnjaki lahko plačevali davke in prispevke, tako kot tisti, bolj srečni zaposleni državljani ter se tako izvili iz diskriminatornega in ponižujočega položaja.

Lep pozdrav,

Denis Miklavčič, predsednik Delovne skupine za trajni dialog s samozaposlenimi na področju kulture
(+386 41 324 058)